

време в рамките на работния ден. Когато се съпостави динамиката на дневната и месечната производителност на труда, разкрива се влиянието на загубите на работно време поради целодневни престои и неявявания на работа по различни причини.

Във връзка с избора на единицата работно време възниква въпросът на кой персонал в предприятието трябва да се вземе под внимание вложеното време. Дали при отчитането на производителността на труда трябва да се има пред вид времето, вложено от всички работници или от една част от работниците — само основните, или пък трябва да се разшири кръгът на лицата, като се включи и инженерно-техническият персонал и даже целият промишлено-производствен персонал.

В сегашната практика при отчитането на производителността на труда се взема под внимание вложеното време от работниците, независимо от това дали са основни или спомагателни, дали пряко или косвено участвуват в производствения процес. Мотивът за това е, че основните работници участвуват непосредствено в производствения процес и създават материални блага, но в процеса на производството те се обслужват от спомагателни работници. За да може да протече нормално производственият процес, трябва да бъдат извършени редица спомагателни работи предварително и по време на неговото протичане.

Това обаче съвсем не трябва да бъде пречка наред с изчисляването на производителността на труда за всички работници — основни и спомагателни, да се изчисли и поотделно за някои категории основни работници. Получените данни, особено когато се съпоставят, могат да покажат каква е организацията на труда в предприятията. Например в камено-въгленото производство се изчислява добив на въглища на всички работници — основни и спомагателни, заети в мината. Наред с това обаче изчисляването на добив на въглища на един копач, който е основният работник в камено-въгленото производство, е твърде указателно. Съпоставянето на производителността на труда на един работник, зает в камено-въгленото производство, с производителността на труда на един копач ще характеризира най-добре съотношението между непосредствените създатели на благата и останалите работници, заети в мината, ще покаже състоянието на организацията на труда.

Известно е, че установяването на правилно съотношение между основните и спомагателните работници има решаващо значение за увеличаване на производителността на труда. Увеличаването на относителния дял на основните работници спрямо общия брой на работниците оказва положително влияние върху производителността на труда. Обратно, увеличаването на относителния дял на спомагателните работници, които не създават непосредствено потребителни стойности, а само подпомагат основните работници в процеса на производството, понижава производителността на труда. На тази база заслужава внимание изчисляването на производителността на труда само за основните работници в някои производства, наред с изчисляването на производителността на труда за всички работници — основни и спомагателни.

Нужно е да се прецени още дали не трябва да се разшири обсеget на лицата, чието отработено време се взема под внимание при отчитането на производителността на труда, в смисъл да се включат и други категории персонал освен работниците. Има се пред вид инженерно-техническият персонал, който участвува в производствения процес не непо-